PSYP110-23-3

Oppimistehtävä 1

Keskiviikko 22.11.2023

PSYP110 Kehityspsykologia I, verkko-opiskelu

Konstantin Nikkari

Jyväskylän yliopiston avoin yliopisto

Johdanto

Tämän oppimistehtävän tarkoitus on esitelle kykyäni oppia PSYP110-23-3 kurssilla opetettuja asioita. Varsinainen teema kaikelle oppimistehtävän sisältämille aiheille on varhaislapsuuden kehitys. Tämä teema esitetään opetusmateriaalin luennoilla ja kurssikirjallisuudessa. Lähteet luentoihin ja kirjallisuuteen olen kirjoittanut Lähteet kappaleeseen.

Esseen olen kirjoittanut tabletilla ja sen vuoksi sen muotoilu on rajallista. Toivon että tämä ei vaikuta lukukokemukseen.

Varhaislapsuuden kehitys

Varhaislapsuus tarkoittaa ihmisen aikaa sikiöstä noin viiteen ikävuoteen. Tässä oppimistehtävässä käsitellään kehityspsykologiaa tässä ikäluokassa.

Tässä kappaleessa esittelen Leppäsen (2020a), (2020b) ja (2020c) luentojen keskeisimmät asiat ja mitä yhteistä tai erilaista luennoissa on EYSENCK, M. (2016). Fundamentals of psychology kirjan kanssa.

Sikiön biologinen kehittyminen

Lepppänen esittelee sikiöajan kehityksen biologisesta näkökulmasta. Hän kertoo mitä tutkimushistoriassa ollaan ajateltu sikiön kehittymisestä. Tämän jälkeen Leppänen esittelee kuinka sikiön aivot kehittyvät. Tärkeintä tässä vaiheessa on ymmärtää kuinka aivojen varhainen kehitys vaikuttaa läpi koko elämänsä kehittyvään ihmiseen.

Tehtävässä annetuissa Eysenckin kirjan kappaleissa ei käsitelty ihmisen kehittymistä biologisesta näkökulmasta. Kappaleissa Eysenck kävi läpi ihmisen motivaatiota, stressiä ja sen sietokykyä. Nämä teemat hän oli kirjoitettu aikuisen näkökulmasta.

Sikiö

Jätän maininnan sikiöstä hyvin lyhyeksi. Tärkeintä siinä on ymmärtää että sikiön vastaanottamaa viestiä, ääntä tai kosketusta voidaan tutkia vasta kun sikiöllä on kehittynyt sitä viestiä vastaanottavat elimet.

Vauva

Seuraavassa luennossa 2020b Leppänen esittelee miten vauvan havaintotoimintoja voidaan tutkia. Hän kertoo myös kuinka psykologian tutkija pyrkii jakamaan lapsen ajattelun eri alueisiin. Luennolla käytiin läpi kysymyksen missä määrin vauvalla on myötäsynnäisiä ominaisuuksia ja kuinka niitä tutkittiin, joka esitettiin oikealta vasemmalla ja takaisin liikkuvalla Robert Frantzin (1925-1981) pallotutkimuksella. Leppänen myös kertoi kuinka visuaalista aaltotiheyttä lapselle esittämällä ja huomaamalla kun tiheys nostetaan lapsi lopettaa sen katsomisen ymmärrämme lapsen näyn tarkkuuttaa varhaiskehityksen aikana.

Katse kohdistuu yli 2 milj. kertaa jo kahden kuukauden ikäisenä. Ja uskotaan että aivojen kehityksen kannalta katsekontaktilla on suuri merkitys. Havointovalmiudet ohjaavat lapsen katsetta kehityksen kannalta tärkeiin kohteisiin, kuten myös yleisen selviytymisen kannalta.

Pieni lapsi

Luennossa 2020c Leppänen esittelee lapsen varhaisen kognitiivisen toimintojen valmiutta lapsen ollessa viidestä kuukaudesta aina viiteen ikävuoteen saakka.

Leppänen kertoo miten pieni lapsi reagoi ympäristöön ja kuinka hän pystyy ymmärtämään lukuja ja yhdistämään niitä sekä sanottuun että edessä olevaan esineiden määrään. Sitten, luennolla opin lapsen kykyä havainnoida esinemaailmaa ja sosiaalista maailmaa jotka voidaan jakaa esineiden objektiivisuuteen, esineen pysyvyyteen ja esineen kategorisoimiseen.

Leppänen esittelee pienen lapsen ongelmaratkaisukykyä. Eysenck kirjassa tätä ongelmaratkaisua käsitellään aikuisen kyvystä ratkaista ongelmia. Kirjassa esitellään miten ihmisiä on tutkittu heidän ratkaistessa esimerkiksi Hanoi tornin tai lähetyssaarnaaja-kannibaali ongelmaa. Mielestäni usein esille tuodun ongelman ratkaisijat eivät ole ymmärtäneet ajatella ratkaisua laajasta näkökulmasta. Scheererin yhdeksän pisteen ongelmassa juuri yleisintä on että ratkaisijat eivät ymmärrä saavansa vetää viivat pisteiden ulkopuolelle.

Leppänen sitten esittelee lapsen kykyä kommunikoidan kielellisesti jonka jälkeen siirrymme luentojen viimeiseen aiheeseen: Lapsen kykyyn ymmärtää toisia ihmisiä. Kehityspsykologian historiassa ajatellaan paljon fysikaalisen ympäristön hahmottamiseen. Ollaan myös kiinnostuneita siitä miten lapsi hahmottaa sosiaalista ympäristöä. Lapsi näyttäisi ymmärtävän mitä toinen ihminen tavoittelee, joten lapsella on varhain altruistisia kykyjä. Näiden tutkimusten avulla voimme ymmärtää lapsen olevan sosiaalisesti reilusti samanikäistä simpanssia taitavampi.

Lapsen äänten, puheen ja kieliopin kehitys ja oppiminen on käsitelty sekä Leppäsen luennoilla että Ihmisen psykologinen kehitys kirjassa. Olen jättänyt tämän osion (lähes kokonaan) pois lyhentääkseni oppimistehtävän toivottuun kuuteen sivuun.

Itsesäätelyn kehittyminen ja kiintymyssuhteen merkitys lapsen kehitykselle

Lapsen itsesäätely kehitys, Riikka Korja luennot ja Ihmisen psykologinen kehitys kirja

Riikka puhui pienen lapsen kehityksestä ja kuinka perhesuhteet vaikuttavat tähän. Ympäristöllä on suuri merkitys varhaisessa perhesuhteessa. Vanhempi auttaa fyysisten ja emotionaalisten tilojen säätelyssä. Itkulla on suuri merkitys lapsen kommunikoinnissa ja vastaavasti sillä miten vanhempi tähän reagoi. Itkulla on erilaisia sisältöjä: sillä voidaan ilmaista nälkää tai kipua tai hakea sosiaalista vuorovaikutusta (Ahonen ym., 2015). Se miten äiti tai isä tähän kaikkeen reagoi kehittää se lapselle yksilöllisen itsesäätely järjestelmän, jonka kautta myöhemmin lapsen riippuvuus ulkopuolisesta säätelijästä vähenee.

Jallu Lindblom luennot (syksy 2017)

Kiintymysjärjestelmä ja leimautumisteoria

Vastasyntyneillä ja todella nuorilla lapsilla on tarve hakeutua vanhemman kosketuksen luokse. Eloonjäämisen kannalta pienemmät ja epäkypsät olennot seuraavat ja toimivat vanhemman kypsemmän olion esimerkin mukaan. Lapsen tapa kiintyä vanhempiinsa tulee esille siinä, miten hän pystyy käsittelemään hoivaajistaan eroon joutumista ja sen aiheuttamia tunnetiloja (Ahonen ym., 2015). Heillä on olemassa tavoitetila, jossa lapsen tavoite ylläpitää turvallisuuden tilan kokemus ja jos näin ei ole niin lapsi tekee jotain joka palauttaa tämän turvallisuuden tilan kokemuksen, esim. itkee kun hän kokee turvattomuutta tietäen äidin tulevan hakemaan hänet syliin.

Mary Ainsworth (1913 - 1999) on kiintymysteorian kehittäjä. Hänen kuuluisassa tutkimuksessa tutkitaan nuoren lapsen suhtautumista vieraan ihmisen läheisyyteen ja kuinka lapsi koko tämän ihmisen uhkaksi. Tätä tutkimusta kutsutaan *vierastilannetestiksi*. Tutkimustuloksessa on selvinnyt kolme kiintymystä:

- A. Välttelevä kiintymys 65%, vanhempi on ollut toistuvasti hylkäävä ja epäsensitiivinen, lapsi ei halua hermostuttaa vanhempaansa omilla signaaleilla
- B. Turvallinen kiintymys 21%, sensitiivinen vanhempi. Lapsi luottaa aikuiseen
- C. Ristiriitainen kiintymys 14%, vanhempi on ollut epäjohdonmukainen, ailahtelava, vanhempi joskus vastaa ja joskus ei. Lapsi oppii voimistamaan hätäänsä.

Kaikki kolme ovat toimivia strategioita evolutiiviseen haasteeseen. Nämä ovat selviytymisstrategioita. Vauvalla on sisäsyntyinen valmius vastata miten vanhempi hoitaa häntä. Vauva ikään kuin voi hyödyntää omasta vanhemmastaan. Tavoite lapsella on säilyttää suhde hoivaajaansa.

Kiintymyssuhdeteorissa sensitiivisyys tarkoittaa lapselle tarpeellisten asioiden ymmärtämistä: ilmaisut, tunteet ja eleet, fyysinen kosketus, tunteminen, ajan rytmi ja soljuminen. Ollakseen sensitiivinen äidin täytyy huomata vauvan viesti, reagoida niihin ajallisesti sopivalla tavalla.

Neljäs kiintymys on disorganisoitunut eli jäsentymätön kiintymys. Kolme, tätä edellä mainittua kiintymystä ei käsitellä häiriöinä. Ne ovat tavallisia kiintymyksiä, mutta disorganisoitunut kiintymys on häiriö. Se on vakavaa vuorovaikutuksen katkeamista. Testin aikana tämä häiriö ilmenee lapsessa outoina asentoina, patsaaksi jähmettymisenä ja välttelevänä toimintana. Se on merkki kiintymysjärjestelmästä joka ei ole kehittynyt ollenkaan koska selvää tapaa miten vanhemman kanssa kannattaa toimia ei ole.

Pohdinta

Psykologi on kiinnostunut monesti lapsista ja heidän käyttäytymisestä kuten lasten välisestä yhteistyöstä ja lasten välillä olevien käyttäytymisongelmien (agressiivinen käyttäyytyminen ja kiusaaminen) selvittämisestä. Näiden ongelmien hoitaminen on merkityksellistä yhteiskunnan kannalta. Hyvinvoiva lapsi pystyy lukea toisen ihmisen käyttäytymisen vihjeitä ja tästä syntyy lapsen kyky yhteistyöhön joka on ihmisen sosiaalisen käyttäytymisen keskeinen asia. Ongelmallisella lapsella voi olla puute tähän

taitoon eikä hän huomaa toisen ihmisen pelon ilmeitä ja tunteiden tunnistamista. Tämä voi johtaa siihen että kiusaaminen jatkuu kun lapselle ei tule varsinaista impulssia lopettaa kiusaava toiminta.

Yllä olevan kappaleen ajatukset ovat pitkälti Lindblomin puheen luentonsa viimeisen dian aikana synnyttämiä. Olen miettinyt mistä johtuu lasten kiusaaminen ja näin olen oppinut kiusaamisen syntyvän puuttuvasta kyvystä tunnistaa negatiivisia reaktioita toisessa. Mielenkiintoni siirtyy kysymykseen miten sitten nuorille lapsille näitä kykyjä opetetaan. Mutta tämä lie on toisen psykologian kurssin aihe.

Itsearviointi

Olen tutustunut kuunneltuun materiaaliin paljon paremmin kuin luettuun. Minulla on kymmenen vuoden tauko siitä kun viimeeksi olen yliopistossa opiskellut ja lukemisen taito on pitkälti päässyt ruostumaan. Suuri määrä informaatiota syöksyy minuun nykyään äänenä. Esimerkiksi Ihmisen psykologinen kehitys kirja, jonka olen lukenut etukannesta kappaleeseen jossa puhutaan tutkimusmenetelmistä saakka, on lukemisen aikana ollut mielenkiintoita. Kun siitä pitäisi palauttaa mieleen muistelmia niin se tuntuu lyövän täyttä tyhjää. Olisi pitänyt tehdä muistiinpanoja lukemisen aikana, joita tein ahkerasti kun kuuntelin luentoja. Pystyin esimerkiksi kirjoittamaan raakaa tekstiä kuuntelemisen aikana ja tästä testistä olen muokannut ison osan tämän oppimistehtävän tekstistä.

Uskon tämän asian tasaantuvan kunhan psykologian opintoni tästä etenevät. Olen mm. poistanut elämästäni sosiaalisen median joka on ollut erittäin passivoiva videon ja äänen tunkeva media elämässäni. Pyrin tällä vapauttamaan enemmän aikaa itselleni kirjojen lukemiselle.

Lähteet

- Jukka Leppäsen (2020a), (2020b) ja (2020c) luennot
- EYSENCK, M. (2016). Fundamentals of psychology
- Riikka Korja (2020), Turun Yliopisto, luennot
- Jallu Lindblom (2017a & b), Tampereen Yliopisto, luennot
- Ahonen; Lyytinen; Nurmi; Lyytinen; Pulkkinen; Ruoppila (2015) Ihmisen psykologinen kehitys